

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ПОРІВНЯЛЬНЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ.
І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ”
(для магістрів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2011

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є важливою складовою навчального процесу, яка сприяє активізації засвоєння студентом знань та їх реалізації, а також формує вміння навчатися і займатися науковою роботою. Самостійна робота є основним засобом опанування навчального процесу студентами у вільний від занять час.

Метою самостійної роботи є сприяння якнайглибшому засвоєнню студентами знань з дисципліни “Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування”, ознайомлення їх з основними поняттями дисципліни, поглиблене вивчення теоретичних засад і практичних механізмів державного управління та місцевого самоврядування як на загальнонаціональному, так і регіональному рівнях, шляхів їх оптимізації, а також ознайомлення з порівняльною характеристикою світових управлінських систем. Також методичні матеріали передбачають опанування у повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи студентів є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань і наукових робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Самостійна робота студентів з дисципліни “Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування” становить приблизно 80 % часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень. Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача. У пропонуваніх методичних рекомендаціях розглядаються форми самостійної роботи студентів, порядок організації та контролю. Подаються основні питання з курсу дисципліни, питання для самоконтролю, теми рефератів, а також тестові завдання.

Проблеми адаптації законодавства, національної системи державного управління та місцевого самоврядування до міжнародних стандартів, врахування міжнародного досвіду в національних державно-правових системах останнім часом все більше привертають увагу вчених-юристів та управлінців. Порівняльне державне управління та

Підготовлено професором кафедри організації самоврядування
В. В. Омельчуком

Затверджено на засіданні кафедри організації самоврядування
(протокол № 4 від 28.11.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Омельчук В. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування” (для магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. — 50 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування”, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2011
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

місцеве самоврядування дає можливість розглядати систему державного управління і місцевого самоврядування в історичному аспекті, у контексті громадянського суспільства і системного зв'язку правових явищ. Це збагачує можливість вибору варіантів державного розвитку в кожній країні. Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування дає можливість знайти як їх загальні видові характеристики та тенденції розвитку, так і особливості правового регулювання національного характеру. Порівняльне державне управління та місцеве самоврядування має будуватися на визнанні принципів рівного соціального статусу державно-правових систем, їх паритету і взаємної поваги усіх до національних норм державного управління та місцевого самоврядування, звичаїв і традицій. Процес пізнання державного управління та місцевого самоврядування є об'єктивною необхідністю. В основі його лежать процеси, що мають місце у світовій спільноті та полягають у розширенні та поглибленні зв'язків між окремими країнами і групами країн, в їх інтеграції, усвідомленні того факту, що національний правовий, як і будь-який ізоляціонізм у сучасних умовах, призводить лише до негативних наслідків як для окремих управлінських систем, так і державного управління в цілому.

У цій дисципліні здійснюється порівняльне дослідження основних світових систем державного управління та місцевого самоврядування на теоретико-методологічних і концептуальних підходах, аналіз державно-управлінських систем у сучасній управлінській науці різних країн. Крім цього, вивчаються потенційні можливості системи управління щодо концепції подальшого розвитку державного управління та місцевого самоврядування, а також сформульовані практичні рекомендації, що випливають з концептуальних положень про роль і місце державного управління та місцевого самоврядування у сучасному суспільстві.

У сучасному світі посилюються інтеграційні та глобалізаційні процеси у багатьох сферах державного і суспільного життя. Світове співтовариство і держави надають важливого значення загальноуправлінським принципам і підтримують зближення різних систем державного управління і місцевого самоврядування сучасності. У цьому контексті набуває великого значення дослідження механізму їх зближення та вдосконалення окремих складових цього процесу. Отже, це дасть змогу вивчити та використати досвід розвитку світових систем державного управління та місцевого самоврядування, їх порівняння для подальшого запозичення Україною найкращих еле-

ментів системи управління для розбудови демократичної, соціальної та правової держави.

Поглиблене вивчення дисципліни дасть змогу студентам *знати*:

- теоретико-методологічні основи порівняльного державного управління та місцевого самоврядування;
- сутність та основні риси даної системи;
- формування і розвиток ідей, методологію та структуру порівняльного державного управління та місцевого самоврядування;
- роль порівняльного державного управління і місцевого самоврядування у дослідженні державної політики;
- соціальні та правові системи у державному управлінні і місцевому самоврядуванні;
- структурно-функціональні та теоретико-історичні концепції сучасних державно-управлінських систем;
- сутність та основні механізми правового регулювання державного управління і місцевого самоврядування;
- державно-управлінську діяльність, процеси державного управління та порівняльну характеристику світових моделей системи державного управління і місцевого самоврядування.

Отже, методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни “Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування” спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ предмету, а також застосування ними здобутих знань, вмінь і навичок на практиці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ПОРІВНЯЛЬНЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин		
		Лекції	Семинарські (практичні) заняття	Самостійна робота студентів
1	2	3	4	5
	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади порівняльного державного управління та місцевого самоврядування			
1	Предмет, об'єкт, природа та функції порівняльного державного управління та місцевого самоврядування	2		5
2	Формування та розвиток ідей порівняльного державного управління та місцевого самоврядування	2		5
3	Методологія порівняльних досліджень у державному управлінні та місцевому самоврядуванні	2		5
4	Структура порівняльного державного управління та місцевого самоврядування		2	5
5	Роль порівняльного державного управління та місцевого самоврядування у дослідженні державної політики			8

1	2	3	4	5
	Змістовий модуль II. Практичні механізми реалізації порівняльного державного управління і місцевого самоврядування			
6	Соціальні системи сучасності: взаємозв'язок, взаємообумовленість і взаємовплив	2		5
7	Правові системи: поняття, сутність, природа, критерії класифікації та механізм зближення			8
8	Правова система та інші правопізнавальні конструкції: співвідношення і взаємообумовленість		2	5
9	Структурно-функціональні та теоретико-історичні концепції сучасних державно-управлінських систем	2		5
10	Правове регулювання та його механізм			7
11	Поняття державно-управлінської діяльності та особливості здійснення у правових сім'ях сучасності	2		5
12	Сучасні процеси розвитку державного управління			8
13	Державно-управлінська система, система державного управління, джерела державного управління		2	5
14	Сучасні світові моделі державного управління та місцевого самоврядування: порівняльна характеристика	2		5
Разом годин: 108		14	6	81

ЗМІСТ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“ПОРІВНЯЛЬНЕ ДЕРЖАВНЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
І МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ”

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади порівняльного державного управління та місцевого самоврядування

Тема 1. Предмет, об’єкт, природа та функції порівняльного державного управління та місцевого самоврядування

1. Порівняльне державне управління та місцеве самоврядування як наука і навчальна дисципліна.
2. Співвідношення порівняльного державного управління та місцевого самоврядування з іншими дисциплінами.
3. Предмет порівняльного державного управління і місцевого самоврядування.
4. Об’єкт порівняльного державного управління і місцевого самоврядування.
5. Функції порівняльного державного управління і місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття порівняльне державне управління.
2. Що таке порівняльне місцеве самоврядування?
3. Розкрийте об’єкт і суб’єкт дисципліни.
4. У чому полягають мета та завдання дисципліни?
5. Назвіть основні функції дисципліни.
6. Покажіть зв’язок порівняльного державного управління та місцевого самоврядування з іншими дисциплінами.
7. Охарактеризуйте природу порівняльного державного управління і місцевого самоврядування.
8. У чому полягає пізнавальна функція порівняльного державного управління і місцевого самоврядування?

Теми рефератів

1. Теоретико-методологічні засади порівняльного державного управління.
2. Теоретико-методологічні засади порівняльного місцевого самоврядування.
3. Предмет та об’єкт порівняльного державного управління.
4. Предмет та об’єкт порівняльного місцевого самоврядування.
5. Природа та функції порівняльного державного управління.
6. Природа та функції порівняльного місцевого самоврядування.

Тестові завдання

I. Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування прийнято розглядати як:

- а) метод;
- б) науку;
- в) навчальну дисципліну;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

II. Природа порівняльного державного управління і місцевого самоврядування характеризується наступним чином:

- а) порівняльне державне управління і місцеве самоврядування є методом дослідження в межах певної галузі;
- б) порівняльне державне управління і місцеве самоврядування є методом дослідження різних правопорядків і галузей;
- в) порівняльне державне управління і місцеве самоврядування є інструментом визначення процесів і тенденцій, характерних для окремих політико-правових систем;
- г) порівняльне державне управління і місцеве самоврядування є відносно самостійним, систематично організованим способом дослідження, при якому порівняння слугує для досягнення специфічних цілей пізнання;
- д) порівняльне державне управління і місцеве самоврядування є методологічною наукою, що вивчає порівняльний метод і особливості його застосування в теорії та практиці державного управління;

- е) порівняльне державне управління і місцеве самоврядування є самостійною галуззю управлінських дисциплін, предметом якої є одночасне і сумісне порівняння двох або кількох політико-правових систем;
- є) правильні відповіді “а” і “б”;
- ж) правильні відповіді “в” і “г”;
- з) правильні відповіді “д” і “е”;
- и) усі відповіді правильні;
- і) правильних відповідей немає.

III. Предметом порівняльного державного управління і місцевого самоврядування є:

- а) методологічні проблеми порівняння в системі державного управління;
- б) єдине дослідження основних державно-управлінських систем сучасності (при цьому досить велике значення має типологія цих систем);
- в) традиційне порівняльне державне управління і місцеве самоврядування;
- г) так зване функціональне порівняння та деякі інші соціологічно зорієнтовані види порівняльних досліджень;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

IV. Соціологічне порівняння відбувається, починаючи з певного соціального факту до засобів і умов його правового регулювання. Таке порівняння може слугувати:

- а) загальним цілям будь-якої науки — пошуку “істини”, тобто пізнанню теорії державного управління та місцевого самоврядування як соціально-культурного феномену;
- б) певній законодавчій меті;
- в) кращому розумінню й оцінюванню норм та інститутів національного права;
- г) шляхом порівняння з іноземними моделями державного управління і місцевого самоврядування;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

V. Знайдіть неправильну відповідь. До основних функцій порівняльного державного управління і місцевого самоврядування належать:

- а) пізнавальна;
- б) методологічна;
- в) системно-аналітична;
- г) прогностична;
- д) практико-організуюча;
- е) інтегративна.

Література [5; 6; 9–17; 23; 27; 31; 33; 35; 39; 40]

Тема 2. Формування та розвиток ідей порівняльного державного управління та місцевого самоврядування

1. Найдавніші витоки порівняльно-управлінських досліджень.
2. Етапи розвитку порівняльного державного управління і місцевого самоврядування.
3. Розвиток порівняльного державного управління і місцевого самоврядування у добу Середньовіччя та в Новий час.
4. Порівняльне державне управління та місцеве самоврядування у новітній історії людства.
5. Становлення та розвиток порівняльного державного управління і місцевого самоврядування на теренах України.

Питання для самоконтролю

1. Коли вперше у світі з'явилася порівняльна характеристика систем державного управління і місцевого самоврядування?
2. Виділіть основні етапи порівняльного державного управління і місцевого самоврядування.
3. Назвіть основних зарубіжних теоретиків у галузі порівняльного державного управління і місцевого самоврядування.
4. Яких ви знаєте вітчизняних теоретиків у сфері порівняння державного управління та місцевого самоврядування?
5. Покажіть основні етапи становлення і розвитку вітчизняного порівняльного державного управління та місцевого самоврядування.
6. Виділіть спільні риси вітчизняного та зарубіжного порівняльного державного управління і місцевого самоврядування.

Теми рефератів

1. Формування та розвиток ідей порівняльного державного управління.
2. Формування та розвиток ідей порівняльного місцевого самоврядування.
3. Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування у добу Середньовіччя.
4. Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування у Новий час.
5. Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування у XX — на початку XXI ст.

Тестові завдання

I. Найдавніші витоки порівняльного державного управління і місцевого самоврядування пов'язані з:

- а) Стародавнім Єгиптом;
- б) Стародавньою Індією;
- в) Стародавнім Китаєм;
- г) Давньою Грецією;
- д) Стародавнім Римом.

II. Найвагомішою працею Аристотеля з порівняння форм державного устрою різних грецьких полісів є:

- а) Афінська Політія;
- б) Держава;
- в) Політика;
- г) Закони.

III. Розвиток порівняльного державного управління і місцевого самоврядування як наукової дисципліни розпочався:

- а) у XVII ст.;
- б) у XVIII ст.;
- в) на початку XIX ст.;
- г) у середині XIX ст.;
- д) на рубежі XIX–XX ст.;
- е) після Першої світової війни.

IV. Перший Міжнародний конгрес порівняльного права відбувся у Парижі в:

- а) 1895 р.;
- б) 1900 р.;
- в) 1905 р.;
- г) 1910 р.;
- д) 1912 р.;
- е) 1914 р.

V. До найвизначніших представників порівняльного державного управління і місцевого самоврядування до революції 1917 р. належали в Україні:

- а) Дитятин;
- б) Іванішев;
- в) Собесьянський;
- г) Ковалевський;
- д) Максименко;
- е) жоден з перелічених авторів.

Література [5; 6; 9–17; 23; 27; 31; 33; 35; 39; 40]

Тема 3. Методологія порівняльних досліджень у державному управлінні та місцевому самоврядуванні

1. Сутність методології порівняльних досліджень у державному управлінні.
2. Методологія порівняльних досліджень у місцевому самоврядуванні.
3. Напрями розвитку методології у державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
4. Основні компоненти методологічного підходу в державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
5. Компаративний підхід у державному управлінні та місцевому самоврядуванні.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність методології досліджень у державному управлінні.
2. У чому полягає сутність методології досліджень у місцевому самоврядуванні?

3. Виділіть основні компоненти методологічного підходу в державному управлінні.
4. Назвіть основні компоненти методологічного підходу в місцевому самоврядуванні.
5. Що таке компаративний підхід?
6. Яким чином застосовується компаративний підхід у державному управлінні?
7. Проаналізуйте механізми застосування компаративного підходу в місцевому самоврядуванні.
8. Розкрийте сутність і зміст поняття “компаративний метод”.

Теми рефератів

1. Методологія порівняльних досліджень у державному управлінні.
2. Методологія порівняльних досліджень у місцевому самоврядуванні.
3. Основні напрями розвитку методології порівняльних досліджень у державному управлінні.
4. Напрями розвитку методології порівняльних досліджень у місцевому самоврядуванні.
5. Компаративний підхід у державному управлінні та місцевому самоврядуванні.

Тестові завдання

I. Методологія компаративістики являє собою складне і багатопланове утворення, яким охоплюються:

- а) проблеми структурного юридичного компаративного наукового знання взагалі і особливо його теорій, концепцій;
- б) тенденції виникнення, функціонування і зміни наукового знання, а також його класифікації, типології;
- в) понятійний апарат компаративістики та її наукова мова;
- г) структура і склад компаративного підходу та інших наукових методів, які застосовуються у компаративістиці;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

II. Компаративний підхід включає компаративний метод як варіант різних модифікацій арсеналу методів управлінських досліджень на різних рівнях їх абстрактності або узагальненості:

- а) загальних методів (прийомів, операцій) мислення вищого рівня, які використовуються не тільки в науковому пізнанні, а й у практичній діяльності (практичному пізнанні), де порівняння розглядається як одна з універсальних операцій поряд з аналізом, синтезом;
- б) загальнонаукових методів, які використовуються всіма науками (у свою чергу розділяється на порівняльно-теоретичний і порівняльно-емпіричний, порівняльно-структурний, порівняльно-функціональний);
- в) спеціальних методів, які властиві окремій науці (наприклад, метод ідентифікації у криміналістиці);
- г) частковонаукових методів, притаманних окремим групам наук (порівняльно-психологічні);
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

III. Сучасний тип науково-правового мислення передбачає:

- а) орієнтацію юридичних досліджень на ідеологічно неупереджене і об'єктивне вивчення реального правового життя;
- б) звільнення правознавства від зайвих нашарувань догматичного і апологетичного характеру, абсолютизації сформованих у практиці політичних і правових форм організації суспільства;
- в) підвищення його конструктивності і критично-аналітичної спрямованості;
- г) забезпечення наукового передбачення розвитку правових явищ (систем), що служить важливим показником ефективності й науковості методологічного інструментарію державного управління;
- д) розширення його теоретичного і методологічного діапазону, тобто розгляд правових явищ із філософських, соціологічних, психологічних, політичних, економічних, а не тільки ідеологічних і спеціально-юридичних позицій;
- е) з'ясування процесів, які протікають у правовому просторі світу, визначення шляхів розвитку внутрішнього права у взаємозв'язках із цими професіями і тенденціями;
- є) правильні відповіді “а” і “б”;

- ж) правильні відповіді “в” і “г”;
- з) правильні відповіді “д” і “е”;
- и) усі відповіді правильні;
- і) правильних відповідей немає.

IV. Використання компаративного підходу може здійснюватися науками різного рівня, що в поєднанні з особливостями їх предмета і методології, дає підстави виділити відповідні рівні його використання:

- а) фундаментальними теоретичними та історичними науками (філософією права, теорією держави і права, історією держави і права, історією вчень про державу і право, соціологією права);
- б) нормативними управлінськими та юридичними науками;
- в) прикладними юридичними та управлінськими науками;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. Знайдіть неправильну відповідь. Структура методів, які використовуються в порівняльному державному управлінні та місцевому самоврядуванні, також може бути розглянута у вертикальному і горизонтальному розрізах. Їх вертикальну класифікацію утворюють:

- а) загальні методи раціонального пізнання — зіставлення, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, які використовуються не тільки в науковому пізнанні, а й у практичному, повсякденному та інших видах пізнання;
- б) філософські методи, які ґрунтуються на певних філософських системах;
- в) спеціальні методи раціонального пізнання;
- г) загальнонаукові методи, які властиві всім наукам (системний, структурний, функціональний, синергетичний та ін.);
- д) конкретно наукові методи, які застосовуються окремими групами наук (статистичні, математичні, конкретно-соціологічні та ін.);
- е) спеціальні методи, які мають значення для окремих наук.

Література [5; 6; 9–17; 23; 27; 31; 33; 35; 39; 40]

Тема 4. Структура порівняльного державного управління та місцевого самоврядування

1. Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування та їх складові.
2. Особливості вивчення управлінської компаративістики як соціального інституту і системи.
3. Значення компаратології у державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
4. Проблеми різноманіття понять і структур управлінської компаративістики.
5. Основні напрями аналізу системи державного управління і місцевого самоврядування.
6. Концептуальна схема професійно-функціональної структури державного управління та місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. Проаналізуйте існуючі підходи до поняття соціальних інститутів.
2. Назвіть основні компоненти управлінської компаративістики.
3. Що таке масив спеціальних публікацій?
4. Назвіть основні підходи до розуміння управлінської компаративістики.
5. У чому полягає онтологічно-гносеологічний спосіб в аналізі науки та інтерпретації її різних компонентів?
6. Чим характеризується спосіб вивчення порівняльного державного управління і місцевого самоврядування?
7. Розкрийте комунікативний підхід у державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
8. У чому полягає інституціональний напрям досліджень управлінської компаративістики?

Теми рефератів

1. Структура порівняльного державного управління.
2. Структура порівняльного місцевого самоврядування.
3. Критерії класифікації соціальних інститутів.
4. Підходи до розуміння управлінської компаративістики.
5. Значення компаратології у державному управлінні та місцевому самоврядуванні.

Тестові завдання

I. Різноманіття структурних елементів соціального інституту, викладених у науковій літературі, можна редукувати до таких:

- а) суб'єкти соціального інституту;
- б) відносини між суб'єктами соціального інституту, а також іншими суб'єктами;
- в) соціальна поведінка (діяльність), його мета, форми, засоби;
- г) функції соціального інституту, в яких проявляється його соціальна роль і призначення в суспільстві;
- д) система регулювання поведінки суб'єктів соціального інституту;
- е) свідомість суб'єктів соціального інституту (ідеї, принципи, ідеологія, психологія, мотиви поведінки);
- є) умови забезпечення існування соціального інституту (інфраструктура);
- ж) результати поведінки суб'єктів соціального інституту;
- з) правильні відповіді "а—г";
- и) правильні відповіді "д—ж";
- і) усі відповіді правильні.

II. Значення компаратології полягає в тому, що вона зберігає і розвиває певну традицію в юридичній компаративістиці, виконуючи функції:

- а) систематизації компаративного знання і його трансляції в інші науки, культуру, практику, освіту;
- б) формування ідеалів і норм компаративних наукових досліджень, спеціальної наукової картини світу;
- в) забезпечення ідентифікації вчених-компаративістів з науковим співтовариством і науковою професією;
- г) фіксації цінностей і норм функціонування наукового співтовариства, систем прийнятих заохочень і санкцій;
- д) забезпечення передачі наукових знань і зразків інших елементів науки новим поколінням через систему освіти і спеціальні навчальні дисципліни;
- е) інформування про стан розробленості наукових знань, наявності проблем з використанням різних форм наукової комунікації та ін.;

- є) правильні відповіді "а" і "б";
- ж) правильні відповіді "в" і "г";
- з) правильні відповіді "д" і "е";
- и) усі відповіді правильні.

III. Форми наукових публікацій з державного управління та місцевого самоврядування розрізняються за підставами:

- а) наближеності або віддаленості від переднього краю науки як сукупності безпосередньо здійснюваних досліджень наукових проблем;
- б) домінування в них результатів дослідницької або систематизуючої наукової діяльності;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

IV. Проблеми різноманіття понять і структур юридичної компаративістики можуть бути пояснені тим, що на різних історичних етапах розвитку науки остання одержувала і різне обґрунтування:

- а) онтологічно-гносеологічне, коли наука і наукові дисципліни зв'язувалися із предметом (об'єктом) і специфікою пізнавальних процесів;
- б) діяльнісно-інституціональне, коли структура науки обумовлена зміною її підстав, своєрідністю суб'єктів досліджень і методів, певними соціально-організаційними структурами (інститутами, кафедрами, університетськими факультетами), залежністю від суспільства;
- в) синергетично-культурологічне (постнекласичне), коли генезис і розвиток науки осмислювався з позицій нового наукового синергетичного мислення і взаємозв'язків науки і культури, інших форм світогляду;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. До основних підходів, які застосовуються у порівняльному державному управлінні та місцевому самоврядуванні, належать:

- а) комунікативний;
- б) інституціональний;
- в) системний;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [5; 6; 9–17; 23; 27; 31; 33; 35; 39; 40]

Тема 5. Роль порівняльного державного управління та місцевого самоврядування у дослідженні державної політики

- 1. Передумови порівняльного аналізу державно-управлінських рішень.
- 2. Основні підходи порівняльного аналізу державно-управлінських рішень.
- 3. Науково-практичне значення порівняльно-управлінських досліджень.
- 4. Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування та інтеграційні процеси.
- 5. Мета порівняльного державного управління та місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю

- 1. Виділіть головні передумови порівняльного аналізу державно-управлінських рішень.
- 2. У чому полягає значення порівняльного державного управління і місцевого самоврядування у дослідженні управлінських систем?
- 3. Назвіть основні підходи порівняльного аналізу державно-управлінських рішень.
- 4. Виділіть головні стадії порівняльного аналізу державно-управлінських рішень.
- 5. Що таке порівняльно-правовий метод у державному управлінні та місцевому самоврядуванні?

- 6. У чому полягає науково-практичне значення порівняльного державного управління та місцевого самоврядування?
- 7. Що таке державно-правова ідентифікація?
- 8. Розкрийте сутність та зміст поняття “прогностична мета”.

Теми рефератів

- 1. Роль порівняльного державного управління та місцевого самоврядування у дослідженні державної політики.
- 2. Особливості застосування порівняльно-правового методу в державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
- 3. Національне законодавство як об’єкт порівняльного державного управління.
- 4. Національне законодавство як об’єкт порівняльного місцевого самоврядування.
- 5. Взаємозв’язок порівняльного державного управління та місцевого самоврядування з міжнародним правом.

Тестові завдання

I. Знайдіть неправильну відповідь. До головних стадій порівняльного аналізу державно-управлінських рішень належать:

- а) початковий етап;
- б) вивчення управлінських систем та інших державно-правових явищ, які досліджуються;
- в) визначення їх позитивних і негативних властивостей;
- г) вироблення висновків щодо здійснення позитивного і негативного досвіду та перспектив розвитку власної управлінської системи.

II. Знайдіть неправильну відповідь. До основних підходів порівняльного аналізу державно-управлінських рішень належать:

- а) порівняльно-правовий метод;
- б) історико-порівняльний підхід;
- в) психологічний напрям порівняльних досліджень;
- г) соціологічний напрям (підхід) порівняльних досліджень;
- д) нормативістський підхід.

III. Проведення порівняльно-правового аналізу в державному управлінні та місцевому самоврядуванні вказує на наступні наукові результати, які полягають у тому, що:

- а) шляхом аналогій роз’яснюється багато темних і недостатньо вивчених пам’яток національного права;

- б) чітко визначаються якості тих чи інших історичних явищ державного управління;
- в) цей аналіз дає можливість відкрити дійсні причини правових явищ місцевої історії;
- г) порівняльний аналіз дає найвище розуміння історії національного державного управління, приводить до оцінювання його точки зору того об'єктивного масштабного, що полягає в загальній системі світової еволюції державного управління та місцевого самоврядування;
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Основними видами національно-державних правових відмінностей є:

- а) органічні, постійні відмінності, що відображають національно-історичні традиції;
- б) відносно стабільні відмінності, що встановлюються відповідно до набору і співвідношення джерел державного управління;
- в) відносно стабільні відмінності, що встановлюються відповідно до набору і співвідношення джерел державного управління;
- г) політико-ситуаційні, зумовлені курсом держав та їх повноважень у правовій сфері всередині країни та за кордоном;
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. Знайдіть неправильну відповідь. До мети порівняльного державного управління та місцевого самоврядування належить:

- а) пізнавальна;
- б) практична;
- в) інформаційна;
- г) аналітична;
- д) інтегративна.

Література [5; 6; 9–17; 23; 27; 31; 33; 35; 39; 40]

Змістовий модуль II. Практичні механізми реалізації порівняльного державного управління і місцевого самоврядування

Тема 6. Соціальні системи сучасності: взаємозв'язок, взаємообумовленість і взаємовплив

1. Сутність соціальної системи.
2. Основні складові соціальної системи сучасності.
3. Функції державно-управлінської системи.
4. Політична та економічна системи у державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
5. Взаємодія права і моралі у державному управлінні та місцевому самоврядуванні.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність соціальної системи.
2. Виділіть головні напрями соціальної системи сучасності.
3. Що є основними витоками юридичної політики держави?
4. Назвіть основні функції державно-управлінської системи.
5. Дайте визначення категорії "правова система".
6. У чому полягає мета правової системи?
7. Розкрийте сутність і зміст поняття "економічна система".
8. Що таке правова культура?

Теми рефератів

1. Практичні механізми реалізації порівняльного державного управління.
2. Практичні механізми реалізації порівняльного місцевого самоврядування.
3. Взаємозв'язок і взаємообумовленість соціальних систем сучасності.
4. Взаємовплив соціальних систем сучасності.
5. Соціальна система та її складові.

Тестові завдання

I. Розвиток соціальних систем сучасності може відбуватися за наступними змінами:

- а) спонтанні зміни;
- б) цілеспрямовані впливи;

- в) державно-управлінські впливи;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Спонтанні зміни включають:

- а) процеси, що вдосконалюються самостійно;
- б) формування загальних цілей, стимулювання їх досягнення;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

III. Основними витоками юридичної політики держави є принципи:

- а) органічного взаємозв'язку політичної та правової систем;
- б) всебічного врахування інтересів суспільства в цілому, соціальних і етнічних груп, окремих громадян;
- в) демократії;
- г) поєднання у процесі управління юридичною діяльністю передового практичного досвіду з досягненням юридичної науки;
- д) забезпечення верховенства закону, ієрархії нормативно-правових актів;
- е) орієнтації на цілісний розвиток усіх компонентів (сторін) правової системи;
- є) поєднання загальнонародних, національних і особистих інтересів;
- ж) правильні відповіді “а–г”;
- з) правильні відповіді “д–є”;
- и) усі відповіді правильні;
- і) правильних відповідей немає.

IV. Знайдіть неправильну відповідь. До основних функцій державно-управлінської системи належать:

- а) програмна функція;
- б) інтегративна функція;
- в) консолідуюча функція;
- г) мобілізуюча функція;

- д) розподілу цінностей у гармонізації та погодженні інтересів соціальних груп, етносів, індивідів;
- е) нормативно-регулююча функція;
- є) контрольна та охоронна функції;
- ж) конфліктно-вирішувальна функція;

V. Мобілізуюча функція державно-управлінської системи передбачає:

- а) згрупування ресурсів суспільства, його матеріальних і духовних цінностей, спрямованих на досягнення мети відповідно до інтересів соціального спілкування;
- б) об'єднання всіх структурних елементів суспільства навколо політичних цілей, цінностей, ідеалів, артикуляція і агрегація інтересів;
- в) визначення нормативів поведінки, показників, що дозволяють визначити напрям і оцінку тієї чи іншої діяльності людей, що регламентовані з позицій права, межі бажаних, допустимих, захищених соціально-політичних дій;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [13–15; 18; 22; 24; 28; 29; 34; 36]

Тема 7. Правові системи: поняття, сутність, природа, критерії класифікації та механізм зближення

1. Сутність правових систем.
2. Основні види правових систем.
3. Критерії класифікації та механізм зближення правових систем.
4. Еволюційний розвиток держави і права.
5. Основні рівні правової системи держави.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте природу правових систем.
2. Виділіть історичні риси і особливості історичного процесу розвитку державного управління та місцевого самоврядування.

3. Проаналізуйте основні зміни у правовій системі демократичного суспільства.
4. Виділіть основні рівні правової системи держави.
5. Розкрийте сутність та значення соціального рівня правової системи.
6. У чому полягає географічний критерій оцінювання держав і правових систем?
7. Назвіть основні сім'ї національних правових систем.
8. Яким чином здійснюється зближення національних законодавств європейських країн?

Теми рефератів

1. Зміст і поняття правових систем.
2. Природа правових систем.
3. Критерії класифікації та механізми зближення правових систем.
4. Правові системи у порівняльному державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
5. Основні світові правові системи.

Тестові завдання

I. Зміни у правовій системі демократичного суспільства полягають в тому, що право:

- а) зв'язує і обмежує державну владу (правова держава);
- б) дедалі більше набуває підстав у природному праві, в невід'ємних правах і свободах людини;
- в) отримує удосконалений, "відпрацьований" у законах та інших нормативно-правових актах зміст; його основи закріплюються в конституції;
- г) стає неподільним, єдиним, з незалежним і сильним правосуддям;
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні.

II. Знайдіть неправильну відповідь. Основними сім'ями національних правових систем за С. Алексєєвим є:

- а) романо-германська національна правова система;
- б) англосаксонське загальне право;
- в) іберійська правова система;

- г) релігійно-общинні юридичні системи;
- д) заідеологізовані правові системи при авторитарних політичних режимах.

III. С. Алексєєв серед елементів правової системи держави називає:

- а) власне об'єктивне (позитивне) право як сукупність загальнообов'язкових норм, виражених у законі, інших формах позитивного права;
- б) правову ідеологію — активну сторону правосвідомості;
- в) судову (юридичну) та практику (правову діяльність);
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

IV. Знайдіть неправильну відповідь. Британська енциклопедія включає в правову систему США наступні елементи:

- а) загальне право;
- б) арбітражне право;
- в) законодавство, конституцію та федеральну систему;
- г) Верховний суд та адміністративне право;
- д) систему оподаткування;
- е) кримінальне право;
- є) громадянські права та свободи;
- ж) правовий статус жінок і банківське право;
- з) спадкове право;
- и) юридичну освіту, юридичні професії та юридичну допомогу.

V. Знайдіть неправильну відповідь. Відомий дослідник Д. Ж. Тернер виділяє в усіх правових системах світу наступні елементи:

- а) системи права;
- б) адміністративне право;
- в) процес правотворчості;
- г) процес вирішення спорів;
- д) правозастосовчі установи.

Література [13–15; 18; 22; 24; 28; 29; 34; 36]

Тема 8. Правова система та інші правопізнавальні

конструкції: співвідношення та взаємозумовленість

1. Взаємозв'язок порівняльного державного управління та місцевого самоврядування з теорією держави і права.
2. Основні правопізнавальні конструкції в порівняльному державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
3. Правове життя як інтегрований об'єкт загальної теорії права.
4. Суспільні відносини в романо-германській системі права.
5. Поняття правового простору в порівняльному державному управлінні та місцевому самоврядуванні.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні види правозастосувальних конструкцій у порівняльному державному управлінні.
2. Які ви знаєте основні види правозастосувальних конструкцій у порівняльному місцевому самоврядуванні?
3. Що таке правове життя?
4. Які елементи включає в себе правове життя?
5. Якими джерелами права регулюються суспільні відносини в рамках романо-германської правової системи?
6. Що є правовим середовищем у державному управлінні?
7. Охарактеризуйте правове середовище в місцевому самоврядуванні.
8. За якими критеріями класифікуються суспільні відносини в романо-германській системі права?

Теми рефератів

1. Правова система та інші правопізнавальні конструкції: співвідношення та взаємозумовленість.
2. Співвідношення та взаємозумовленість правової системи та інших правопізнавальних конструкцій.
3. Взаємозв'язок порівняльного державного управління та місцевого самоврядування з теорією держави і права.
4. Нормативно-правові акти та звичаї як первинні джерела права і державного управління в романо-германських країнах.
5. Категорія "правова система" в науці та практиці.

Тестові завдання

I. Правове життя включає в себе:

- а) об'єктивні передумови комплексної взаємодії — суб'єкт та об'єкт;
- б) забезпечує діалог природного права та права як об'єкта ноосфери;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

II. Суспільні відносини в рамках романо-германської правової системи регулюються такими джерелами права:

- а) нормативно-правовими актами;
- б) правовими звичаями;
- в) міжнародними договорами;
- г) загальними принципами права;
- д) правовою доктриною;
- е) судовою практикою (судові прецеденти);
- є) правильні відповіді "а—в";
- ж) правильні відповіді "г—е";
- з) усі відповіді правильні.

III. До вторинних джерел романо-германського права належать:

- а) судові прецеденти;
- б) наукові роботи відомих учених юристів;
- в) неформальні джерела права;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

IV. Правовим середовищем у державному управлінні та місцевому самоврядуванні є:

- а) сукупність правових норм, механізмів і методів у системі державного управління і місцевого самоврядування;
- б) здійснення усієї сукупності форм і змісту дійсного права у просторовому, часовому вимірах і соціальному русі;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

V. Часовий вимір щодо права виступає як:

- а) хронологічна (послідовність подій, моментів часу) характеристика;
- б) хронометрична (строковість подій) характеристика;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

Література [13–15; 18; 22; 24; 28; 29; 34; 36]

Тема 9. Структурно-функціональні та теоретико-історичні концепції сучасних державно-управлінських систем

1. Сутність та основні види структурно-функціональних концепцій політико-правових систем.
2. Основні теоретико-історичні концепції в системі державного управління.
3. Імперія як історично перша форма інтеграції держав.
4. Федеративний устрій держав.
5. Конфедеративне об'єднання держав.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність структурно-функціональних концепцій політико-правових систем.
2. Які ви знаєте основні види структурно-функціональних концепцій політико-правових систем?
3. Назвіть головні ознаки територіальної федерації.
4. Якими ознаками характеризується національна федерація?
5. Чим обумовлений федеративний устрій багатьох держав?
6. До якої форми державного устрою належать Сполучені Штати Америки?
7. Що таке конфедерація?
8. З чого починається конфедеративне об'єднання держав за способом виникнення?
9. Коли виник Північноатлантичний альянс (НАТО)?
10. Назвіть основні різновиди уній у добу Середньовіччя.

Теми рефератів

1. Структурно-функціональні концепції сучасних державно-управлінських систем.

2. Теоретико-історичні концепції сучасних державно-управлінських систем.
3. Теоретико-історичні концепції місцевого самоврядування.
4. Монархічна унія як вид інтеграції держав у добу Середньовіччя.
5. СНД як можливий новий варіант конфедеративного об'єднання.

Тестові завдання

I. До основних різновидів уній у добу Середньовіччя належали:

- а) особиста;
- б) федеративна;
- в) реальна;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “в” і “б”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

II. Північноатлантичний альянс (НАТО) був створений у:

- а) 1947 р.;
- б) 1949 р.;
- в) 1950 р.;
- г) 1951 р.;
- д) 1952 р.;
- е) 1953 р.;
- є) 1955 р.

III. У практиці сучасного державотворення виділяють наступні види федерації:

- а) національну;
- б) територіальну;
- в) багатонаціональну;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “в” і “б”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

IV. Конфедерацією є:

- а) тимчасовий союз суверенних держав, що об'єдналися для досягнення спільної мети у певній сфері державної діяльності (оборона країни, розвиток грошово-кредитної системи тощо);

- б) об'єднання суверенних держав на підставі договору;
- в) відсутність спільної для всієї конфедерації єдиної території, державного кордону та конституції;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "в" і "б";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

V. Які з незалежних країн, що виникли після розпаду Радянського Союзу, не ввійшли до складу СНД?

- а) Україна;
- б) Грузія;
- в) Литва;
- г) Естонія;
- д) Білорусь;
- е) Молдова;
- є) Азербайджан.

Література [13–15; 18; 22; 24; 28; 29; 34; 36]

Тема 10. Правове регулювання та його механізм

1. Сутність правового регулювання.
2. Правове регулювання в державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
3. Напрями порівняння державно-управлінських систем.
4. Структура системи державного управління та місцевого самоврядування.
5. Стадії правового регулювання в системі державного управління та місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. Що таке правове регулювання?
2. Яким чином здійснюється правове регулювання в державному управлінні?
3. Проаналізуйте особливості здійснення правового регулювання в системі місцевого самоврядування.
4. Розкрийте основні механізми здійснення правового регулювання в системі державного управління та місцевого самоврядування.

5. Назвіть складові елементи правової системи у державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
6. Що є елементами правової системи?
7. Чим відрізняються юридичні цілі від інших цілей у порівняльному державному управлінні та місцевому самоврядуванні?
8. Які існують підходи щодо правового регулювання державного управління та місцевого самоврядування?
9. Розкрийте механізм правого регулювання в державному управлінні та місцевому самоврядуванні як складну систему компонентів у їх взаємозв'язку і взаємодії.
10. Проаналізуйте особливості застосування єдиного методу правового регулювання в державному управлінні та місцевому самоврядуванні.

Теми рефератів

1. Сутність і головні ознаки правового регулювання.
2. Правове регулювання та його механізм.
3. Правове регулювання в місцевому самоврядуванні.
4. Порівняльно-правовий підхід у державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
5. Правове регулювання як форма владного впливу на суспільні відносини.

Тестові завдання

I. За формою аналізу в порівняльному державному управлінні та місцевому самоврядуванні розрізняють такі напрями порівняння правових систем:

- а) порівняння інститутів;
- б) порівняння цілей;
- в) рівні порівняння;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "а" і "в";
- е) правильні відповіді "б" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

II. Юридичні цілі в державному управлінні та місцевому самоврядуванні розглядаються від інших цілей:

- а) встановленням (закріпленням в юридичних нормах) державою в особі її правотворчих органів;

- б) відображенням суспільно та державно значущих інтересів і потреб, задовольнити які законодавець знаходить можливим і необхідним шляхом використання юридичних механізмів;
- в) пошуком формальних виявів у специфічних правових засобах, які виступають об'єктивною формою їх існування та одночасно створюють алгоритм їх досягнення;
- г) тому що виступають як зразок, еталон, імперативно заданий стандарт, до досягнення якого повинні прагнути всі суб'єкти права, державного управління та місцевого самоврядування;
- д) однорідною практичною реалізацією правових цілей, гарантованих державою, а у випадку відхилення поведінки суб'єктів від визначеного напряму застосовуються міри державного впливу, направлені коригувати їх активність, спрямовуючи її на досягнення результату;
- е) правильні відповіді "а–в";
- є) правильні відповіді "г" і "д";
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

III. Цілі правового регулювання в державному управлінні та місцевому самоврядуванні характеризують:

- а) за ступенем поширеності;
- б) за суб'єктами;
- в) за часом;
- г) за характером результатів;
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні.

IV. За ступенем поширення цілі правового регулювання в державному управлінні та місцевому самоврядуванні бувають:

- а) загальноправові;
- б) спеціальні;
- в) приватні;
- г) державні;
- д) недержавні;
- е) правильні відповіді "а–в";
- є) правильні відповіді "г" і "д";
- ж) усі відповіді правильні.

V. Знайдіть неправильну відповідь. Сучасна юридична та управлінська література характеризується наявністю сукупності елементів, які приймають участь у процесі впорядкування суспільних відносин, а саме:

- а) норма права;
- б) нормативно-правовий акт;
- в) суспільні факти;
- г) юридичні факти;
- д) правовідносини;
- е) тлумачення;
- є) реалізація права як можливість втілення правової норми;
- ж) законність як один із принципів реалізації правових процесів;
- з) правосвідомість як рівень усвідомлення суб'єктами права правових приписів;
- и) правова культура як різновид загальної культури;
- і) правомірна поведінка;
- ї) протиправна поведінка;
- к) юридична відповідальність.

Література [13–15; 18; 22; 24; 28; 29; 34; 36]

Тема 11. Поняття державно-управлінської діяльності та особливості здійснення у правових сім'ях сучасності

1. Сутність державно-управлінської діяльності.
2. Специфіка здійснення державно-управлінської діяльності в країнах Європи та Північної Америки.
3. Особливості здійснення державно-управлінської діяльності в країнах Азії, Африки та Латинської Америки.
4. Основні правові сім'ї сучасності.
5. Сфери здійснення державно-управлінської діяльності.
6. Особливості здійснення державно-управлінської діяльності в умовах функціонування правових систем.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність і головні ознаки державно-управлінської діяльності.
2. Охарактеризуйте особливості здійснення державно-управлінської діяльності в Україні.

3. Яким чином здійснюється державно-управлінська діяльність в Російській Федерації та країнах СНД?
4. Дайте порівняльну характеристику державно-управлінській діяльності в Україні та за кордоном.
5. У чому полягає монополія сучасної державної влади щодо існуючих видів і напрямів державно-управлінської діяльності?
6. Чим відрізняється юридична діяльність від державно-управлінської?
7. Назвіть основні напрями здійснення державно-управлінської діяльності в Україні.
8. Виділіть основні напрями здійснення державно-управлінської діяльності в країнах СНД.
9. Які держави належать до країн релігійного та традиційного права?
10. Порівняйте системи державного управління та місцевого самоврядування країн Близького і Далекого Сходу.

Теми рефератів

1. Поняття державно-управлінської діяльності.
2. Особливості здійснення державно-управлінської діяльності у правових сім'ях сучасності.
3. Здійснення державно-управлінської діяльності в країнах СНД.
4. Державно-управлінська діяльність в США.
5. Державно-управлінська діяльність в країнах СНД та ЄС: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Державно-управлінською діяльністю є:

- а) один із видів соціальної діяльності, що здійснюється суб'єктами державного управління з використанням правових засобів з метою отримання ефективного результату, внаслідок чого в процесі функціонування суспільних відносин відбувається створення ефективної системи державного управління, її розвиток і матеріалізація;
- б) професійна, трудова та державно-владна діяльність щодо прийняття юридичних та управлінських рішень компетентних на те органів, яка спрямована на виконання суспільних функцій та задач (створення законів, здійснення правосуддя, конкретиза-

- ція права тощо) і задоволення тим самим як загальносоціальних, групових, так й індивідуальних інтересів;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

II. Під юридичною діяльністю слід розуміти:

- а) один із видів соціальної діяльності, що здійснюється суб'єктами права з використанням правових засобів з метою отримання ефективного результату, внаслідок чого в процесі функціонування суспільних відносин відбувається створення права, його розвиток і матеріалізація;
- б) опосередковану правом професійну, трудову та державно-владну діяльність щодо прийняття юридичних рішень компетентних на те органів, яка спрямована на виконання суспільних функцій та задач (створення законів, здійснення правосуддя, конкретизація права тощо) і задоволення тим самим як загальносоціальних, групових, так й індивідуальних інтересів;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

III. Правовою діяльністю є:

- а) один із видів соціальної діяльності, що здійснюється суб'єктами права з використанням правових засобів з метою отримання ефективного результату, внаслідок чого в процесі функціонування суспільних відносин відбувається створення права, його розвиток і матеріалізація;
- б) опосередкована правом професійна, трудова та державно-владна діяльність щодо прийняття юридичних рішень компетентних на те органів, яка спрямована на виконання суспільних функцій та задач (створення законів, здійснення правосуддя, конкретизація права тощо) і задоволення тим самим як загальносоціальних, групових, так й індивідуальних інтересів;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

IV. Юридична діяльність в системі державного управління та місцевого самоврядування характеризується за допомогою системи ознак тим, що:

- а) є структурним елементом правової діяльності та водночас елементом функціонального блоку правової системи;

- б) здійснюється у сфері права юристами фахівцями на професійній основі;
- в) спрямована на організацію діяльності інших суб'єктів права;
- г) ставить за мету впорядкування та узгодження суспільних відносин;
- д) у ході здійснення юридичної діяльності використовуються як правові, так і неправові засоби;
- е) юридична діяльність є чітко регламентована правом;
- є) здійснюється у формі практичної, наукової та освітньої діяльності;
- ж) правильні відповіді "а–в";
- з) правильні відповіді "г–є";
- и) усі відповіді правильні;
- і) правильних відповідей немає.

V. До основних правових сімей сучасності не належить:

- а) англосаксонська правова система;
- б) романо-германська правова система;
- в) правова система країн релігійного і традиційного права;
- г) іберійська правова система.

Література [4; 12–15; 20; 25; 26; 32; 34]

Тема 12. Сучасні процеси розвитку державного управління

1. Сутність процесів у системі державного управління.
2. Особливості процесу взаємодії державно-правових систем у світі.
3. Вплив глобалізаційних процесів на взаємодію державно-правових систем у світі.
4. Ступені розвитку глобальних трансформаційних процесів.
5. Інструментальна цінність права в системі державного управління та місцевого самоврядування.
6. Соціальна цінність права в системі державного управління та місцевого самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає інструментальна цінність права в державному управлінні та місцевому самоврядуванні?

2. Розкрийте соціальну цінність права в державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
3. Покажіть вплив глобалізаційних процесів на взаємодію державно-правових систем у світі.
4. Розкрийте основні ступені розвитку глобальних трансформаційних процесів у світі.
5. Виділіть основні тенденції сучасного правового розвитку державного управління та місцевого самоврядування.
6. Яким чином здійснюється підтримка національних особливостей правової системи?
7. Що таке "інтеграція"?
8. Охарактеризуйте процес зближення правових систем у сучасних умовах розвитку суспільства.
9. Яким чином відбувається процес зближення національних державно-правових систем?
10. Що таке процес автономізації державно-правових систем?

Теми рефератів

1. Сучасні процеси розвитку державного управління в Україні.
2. Сучасні процеси розвитку місцевого самоврядування в Україні.
3. Сучасні процеси розвитку державного управління у світі.
4. Сучасні процеси розвитку місцевого самоврядування у світі.
5. Сучасні проблеми розвитку державного управління і місцевого самоврядування в Україні та світі: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Глобалізацією є:

- а) інтенсивний процес прискорення економічної, політичної та культурної взаємодії багатьох країн світу;
- б) нова стадія процесу інтернаціоналізації різних аспектів суспільного життя;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

II. Знайдіть неправильну відповідь. У науковій літературі виділяють наступні ступені розвитку глобального трансформаційного процесу:

- а) доіндустріальне суспільство XIX ст.;
- б) індустріальне суспільство початку XX ст.;

- в) суспільство масового споживання;
- г) інформаційне суспільство кінця ХХ ст.

III. Процес зближення національних державно-правових систем у сучасних умовах передбачає:

- а) розробку загальної політики державного правового розвитку;
- б) здійснення певних заходів щодо подолання правових відмінностей;
- в) вживання заходів з вироблення загальних спільних юридичних правил;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

IV. Процеси зближення національних правових систем, у тому числі законодавств, полягають у наступному:

- а) формування загального курсу сучасного правового розвитку;
- б) здійснення відповідних заходів щодо подолання правових розбіжностей;
- в) здійснення певних заходів з вироблення спільних, загальних або єдиних юридичних правил;
- г) вироблення загальних (ясних і зрозумілих) дефініцій;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

V. Знайдіть неправильну відповідь. На сьогоднішній день пріоритетними завданнями у розвитку країн на пострадянському просторі є:

- а) подолання кризових явищ в економіці;
- б) військова інтеграція та нарощування військових потужностей країн-учасниць СНД;
- в) формування громадянського суспільства;
- г) створення демократичної правової системи;
- д) укріплення державності.

Література [4; 12–15; 20; 25; 26; 32; 34]

Тема 13. Державно-управлінська система, система державного управління, джерела державного управління

1. Сутність та основні риси системи державного управління.
2. Особливості розвитку системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні.
3. Законотворчість у системі державного управління та місцевого самоврядування.
4. Розподіл системи джерел державного управління та місцевого самоврядування.
5. Джерела права державного управління та місцевого самоврядування в Україні.
6. Джерела права державного управління та місцевого самоврядування за кордоном.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність системи державного управління.
2. У чому полягають особливості нормативно-правового забезпечення системи місцевого самоврядування в Україні?
3. Назвіть основні джерела права державного управління.
4. Які ви знаєте основні джерела права місцевого самоврядування?
5. Дайте порівняльну характеристику нормативно-правового забезпечення державного управління та місцевого самоврядування в Україні.
6. Дайте порівняльну характеристику нормативно-правового забезпечення державного управління та місцевого самоврядування у зарубіжних країнах.
7. У чому полягає сутність горизонтального розподілу системи джерел державного управління в зарубіжних країн?
8. Охарактеризуйте вертикальний розподіл системи джерел державного управління у зарубіжних країн.

Теми рефератів

1. Державно-управлінська система в Україні.
2. Система державного управління в країнах ЄС.
3. Джерела державного управління в Україні.
4. Джерела державного управління в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.

5. Система державного управління в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Різновидами правотворчості у державному управлінні та місцевому самоврядуванні є:

- а) санкціонована правотворчість;
- б) законотворчість;
- в) правотворчість суду;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

II. Залежно від юридичної сили актів законотворчість у державному управлінні та місцевому самоврядуванні поділяється на:

- а) законотворчість (правотворчість вищого представницького органу, у процесі якої парламентом видаються нормативно-правові акти вищої юридичної сили — закони);
- б) підзаконну нормотворчість (її змістом є створення норм права Президентом, Урядом, міністерствами, відомствами, комітетами, місцевими органами державного управління, мерами, главами адміністрацій, керівниками підприємств, установ, організацій);
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

III. Який з нормативно-правових актів не належить до правового забезпечення системи місцевого самоврядування?

- а) Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”;
- б) Закон України “Про державну службу”;
- в) Закон України “Про місцеві державні адміністрації”;
- г) Статути територіальних громад.

IV. Знайдіть неправильну відповідь. Ознаками системи джерел права у державному управлінні та місцевому самоврядуванні є:

- а) публічність;
- б) системність;

- в) формальність;
- г) ієрархічність;
- д) безпосередній зв'язок з державою;
- е) безпосередній зв'язок джерел права з простором і часом;
- є) внутрішня узгодженість.

V. До визначення змісту і обсягу поняття “законодавство” в системі державного управління та місцевого самоврядування існують різні підходи, зокрема:

- а) це система законів і підзаконних нормативно-правових актів;
- б) це система законів;
- в) це система всіх чинних у державі правових актів;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

Література [1–3; 7; 8; 19; 21; 30; 37; 38]

Тема 14. Сучасні світові моделі державного управління та місцевого самоврядування: порівняльна характеристика

1. Основні моделі державного управління та місцевого самоврядування у зарубіжних країнах.
2. Англо-американська (англосаксонська) модель.
3. Континентальна модель.
4. Іберійська модель.
5. Радянська модель.
6. Види організаційно-правових форм державного управління та місцевого самоврядування у зарубіжних країнах.

Питання для самоконтролю

1. Дайте розгорнутий аналіз правових форм організації державного управління та місцевого самоврядування у зарубіжних країнах.
2. В яких країнах поширена англосаксонська модель державного управління та місцевого самоврядування?
3. Охарактеризуйте особливості континентальної моделі територіального управління.

4. Чим відрізняється континентальна модель територіального управління від іберійської?
5. Яка модель державного управління та місцевого самоврядування існує в незалежній Україні?
6. Висвітліть характерні особливості радянської моделі територіального управління.
7. В яких країнах поширені змішані моделі державного управління та місцевого самоврядування?
8. Яка модель державного управління та місцевого самоврядування поширена в Іспанії?
9. Чим відрізняється англосаксонська модель державного управління від іберійської?
10. Які моделі державного управління та місцевого самоврядування існують в країнах СНД?

Теми рефератів

1. Моделі державного управління в країнах ЄС і СНД: порівняльна характеристика.
2. Моделі державного управління в країнах Азії, Африки та Латинської Америки: порівняльна характеристика.
3. Моделі місцевого самоврядування в країнах ЄС та СНД: порівняльна характеристика.
4. Моделі місцевого самоврядування в країнах Азії, Африки та Латинської Америки: порівняльна характеристика.
5. Моделі державного управління та місцевого самоврядування в країнах ЄС та Північної Америки: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Континентальна модель державного управління та місцевого самоврядування поширена:

- а) у країнах Європи;
- б) у франкомовних країнах Африки;
- в) у багатьох країнах Латинської Америки;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Ознайомлення із зарубіжним досвідом системи державного управління та місцевого самоврядування дозволяє виділити наступні тенденції їхнього розвитку:

- а) при збереженні провідної ролі представницьких органів місцевого самоврядування (рад) у вирішенні місцевих справ поступово посилюється значення виконавчого апарату, зростає вплив муніципальних чиновників, що свідчить про зміцнення професіоналізму муніципального управління;
- б) змінюються матеріальні та фінансові основи місцевого самоврядування;
- в) суттєвих змін зазнають функції органів місцевого самоврядування;
- г) процеси урбанізації та демографічні зміни сприяють, з одного боку, скороченню кількості сільських поселень і зростанню кількості міських, з другого — поглибленню кризи міст (розростання передмість призводить до руху промисловості і соціального обслуговування від центру міста до периферії і, як результат цього, масового переселення “середнього класу” в передмістя, а бідноти — в міський центр);
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Основними рисами англосаксонської моделі організації влади є:

- а) значна автономія органів місцевого самоврядування по відношенню до держави;
- б) відсутність на місцях повноважних представників центральної влади, які б опікали органи місцевого самоврядування;
- в) виборність низки посадових осіб місцевого самоврядування територіальною громадою;
- г) функціонування органів місцевого самоврядування у межах своєї компетенції, закріпленої у законі, і заборона їх виходу за межі своєї компетенції;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

IV. До основних організаційно-правових форм місцевого самоврядування у зарубіжних країнах належать:

- а) форма “сильна рада – сильний мер”;
- б) форма “сильний мер – рада”;
- в) форма “рада – менеджер”;
- г) комбінована форма;
- д) комісійна форма;
- е) правильні відповіді “а” і “б”;
- є) правильні відповіді “в–д”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

V. Яка модель організації влади на місцях є поширеною в Україні?

- а) континентальна;
- б) радянська;
- в) іберійська;
- г) змішана.

Література [1–3; 7; 8; 19; 21; 30; 37; 38]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Арановський К. В.* Государственное право зарубежных стран: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М; Форум, 2000. – 347 с.
2. *Бориславська О.* Місцеве самоврядування в Україні: теорія та практика реалізації конституційно-правових засад. – Л.: ПАІС, 2005. – 208 с.
3. *Біленчук П. Д., Кравченко В. В., Підмогильний М. В.* Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право): Навч. посіб. – К.: Атіка, 2000. – 304 с.
4. *Гелей С. Д., Рутар С. М.* Політико-правові системи світу: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 668 с.
5. *Головистикова А. Н., Дмитриев Ю. А.* Проблемы теории государства и права: Учебник. – М.: Эксмо, 2005. – 832 с.
6. *Журавський В. С., Серьогін В. О., Ярмиш Н.* Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Концерн “Вид. дім “Ін Юре”, 2003. – 672 с.

7. *Коваленко А. А.* Теорія і практика місцевого самоврядування в Україні. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – 464 с.
8. *Кравченко В. В., Пітицький М. В.* Муніципальне право України: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2003. – 672 с.
9. *Лазарев В. В., Липень С. В.* Теория государства и права. – М.: Спарк, 2005. – 527 с.
10. *Малахов В. П., Казаков В. Н.* Теория государства и права. – Екатеринбург: Деловая кн., 2002. – 576 с.
11. *Матузов Н. И., Малько А. В.* Теория государства и права: Учебник. – М.: Юристъ, 2001. – 511 с.
12. *Правовые системы стран мира: Энцикл. справочник.* – М.: НОРМА, 2000. – 478 с.
13. *Порівняльне правознавство (теоретико-правове дослідження) / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко.* – К.: Фенікс, 2007. – 430 с.
14. *Порівняльне правознавство у системі юридичних наук: проблеми методології: Монографія / За ред. Ю. С. Шемчушенка.* – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. – 256 с.
15. *Порівняльне правознавство: Навч. посіб.* – Х.: Вид-во Харків. нац. ун-ту внутрішніх справ, 2006. – 296 с.
16. *Скакун О. Ф.* Теория государства и права: Учебник. – Х.: Консум; Ун-т внутр. дел, 2000. – 704 с.
17. *Теорія держави і права: Навч. посіб.* – К.: Знання, 2005. – 327 с.
18. *Тертичка В. В.* Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Основи, 2002. – 750 с.
19. *Тодика Ю. М.* Конституція України: проблеми теорії і практики. – Х.: Факт, 2000. – 608 с.
20. *Якушев А. В.* Конституционное право зарубежных стран (курс лекций). – М.: ПРИОР, 2000. – 336 с.

Додаткова

21. *Бакуменко В. Д.* Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики. – К.: Вид-во НАДУ, 2000. – 328 с.
22. *Бехруз Х.* Вступ до порівняльного правознавства: Навч. посіб. – О.: Юрид. літ., 2002. – 328 с.

23. *Введение* в теорию государственно-правовой организации социальных систем. — К.: Юринком, 1997. — 192 с.
24. *Давид Р., Жоффре-Спиноза К.* Основные правовые системы современности / Пер. с фр. В. А. Туманова. — М.: Междунар. отношения, 2003. — 400 с.
25. *Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування*: Монографія / За ред. О. Ю. Оболенського. — Хмельницький, 1999. — 412 с.
26. *Державне управління в Україні*: Навч. посіб. / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. — К., 1999. — 266 с.
27. *Еллине Г.* Общее учение о государстве. — 2-е изд. — СПб.: Юрид. центр "Пресс", 2004. — 750 с.
28. *Казимирчук В. П.* Право и методы его изучения. — М.: Юрид. лит., 1965. — 203 с.
29. *Кельман М. С., Мурашин О. Г.* Загальна теорія держави і права: Підручник. — К.: Кондор, 2006. — 477 с.
30. *Малиновський В. Я.* Державне управління: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2003. — 575 с.
31. *Онщенко Н. М.* Правова система: проблеми теорії: Монографія. — К.: Ін-т і держави та права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. — 352 с.
32. *Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку*: Зб. наук. ст. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського; Київ. ун-т права НАН України, 2006. — 432 с.
33. *Раянов Ф. М.* Проблемы теории государства и права (юриспруденция). — М.: Изд. дом "Право и государство", 2003. — 304 с.
34. *Саидов А. Х.* Сравнительное правоведение. — М.: Норма, 2006. — 368 с.
35. *Сырых В. М.* Теория государства и права. — М.: Юстицинформ, 2004. — 704 с.
36. *Теорія держави і права*: Навч. посіб. / За заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. — К.: Юринком Інтер, 2002. — 288 с.
37. *Ткачук А., Агранофф Р., Тревор Б.* Місцеве самоврядування: світовий та український досвід: Посібник. — К.: Заповіт, 1997. — 177 с.
38. *Годька Ю. Н., Супрунюк Е. В.* Конституционное право Украины: отрасль права и наука. — Симферополь: Таврида, 1997. — 314 с.
39. *Шрепpler X. A.* Международные организации: Справочник / Пер. с нем. С. А. Тюпаева. — М.: Междунар. отношения, 1995. — 320 с.
40. *Ющик О. І.* Теоретичні основи законодавчого процесу: Монографія. — К.: Парламентське вид-во, 2004. — 519 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Порівняльне державне управління і місцеве самоврядування”.....	6
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Порівняльне державне державне управління і місцеве самоврядування”.....	8
Список літератури.....	46

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. К. Валицька*
Комп'ютерне верстання *А. П. Нечипорук*

Зам. № ВКЦ-4528

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний.

Ум. друк. арк. 2,9. Обл.-вид. арк. 1,78. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*